

KEKSI

Keksintösäätiön asiakaslehti 2008-2009

JOUKKOKIRJE

Voiko pelin patentoida?

Pelkkiä pelisääntöjä ei voi patentoida. Patentin voi saada, jos pelitapa on uusi ja peli vaatii toimiakseen uutta tekniikkaa.

Sivu 20

Liiketoimintamahdollisuus tärkeimpiä arviointikriteereitä

Keksintösäätiö haluaa seuloa esiin ne keksintöehdotukset, joilla on mahdollisuuksia pärjätä markkinoilla.

Sivu 5

Täsmämarkkinointi avaa tietä keksinnön myynnille

Tietokannat ja muut tietolähteet auttavat kartoittamaan sopivimmat yhteistyökumppanit. Monesti keskikokoinen yritys on sopivin kumppani.

Sivu 9

OLETKO TEHNYT KEKSINNÖN? Katso sivu 10

UUSIA TUOTEIDEOITA KEKSINTÖPÖRSSISTÄ! www.keksintoporssi.com

Sosiaalisille innovaatioille on tarvetta

Antero Aaltonen

Vappu Taipale kaipaa lisää sosiaalisia innovaatioita perheen ja työn yhteensovittamiseksi ja yhteiskunnan hyvinvoinnin takaamiseksi.

Vappu Taipale, professori, lääketieteen ja kirurgian tohtori ja Stakesin aikaisempi pääjohtaja on ottanut useassa yhteydessä kantaa sosiaalisten innovaatioiden puolesta. Stakesin piirissä on määrätietoisesti pyritty kannustamaan sosiaali- ja terveydenhuollon alalla toimivia katsomaan omaa työtänsä uudesta näkökulmasta. Näissä yhteyksissä Vappu Taipale on määritellyt sosiaalisen innovaation käsitteen seuraavasti:

”Sosiaalinen innovaatio syntyy, kun haasteeseen tai ongelmaan löydetään uusi ratkaisu tarkastelemalla ilmiötä tai elämää uudesta näkökulmasta ja kehitämällä näin syntyneeseen tarpeeseen uusia laitteita, toimintatapoja, politiikkoja tai verkostoja tai näiden yhdistelmiä”.

Vappu Taipale, mitä mielestänne pitäisi tehdä, jotta sosiaalisia innovaatioita syntyi enemmän?

– Pienimuotoisia sosiaalisia innovaatioita syntyy koko ajan ihmisten omassa elämässä. Esimerkiksi kelpaavat vaikkapa vanhusten omatoimiset kehittelyt ja tuunaukset arkielämän helpottamiseksi (miten sukka saadaan jalkaan, miten muistetaan ystävän syntymäpäivät). Näistä syntyy harvoin kaupallisia versioita. Isommat sosiaaliset innovaatiot vaativat sopivaa innovaatioympäristöä, jossa otetaan hyvä keksintö käyttöön ja huolehditaan sen leviämisestä. Monet sosiaaliset innovaatiot eivät ole kaupallisia lainkaan, vaan ne edustavat open source -tilannetta ja avointa innovaatio toimintaa. Ajatellaanpa vaikka lainsäädäntöä – päivähoito-oikeus kaikille – tai taloyhtiön tai tienhoitokunnan toimintaa. Yhteiskunnan rakenteilla ja innovaatio toiminnan tukimuodoilla on merkittävä vaikutus siihen, miten sosiaaliset innovaatiot leviävät ja tekevät kaikkien elämästä mukavampaa.

Minkä alan innovaatioiden tarve mielestänne olisi suurin?

– Juuri tällä hetkellä ajattelen sekä vanhustuvaa maailmaa että tietoyhteiskunnan

edellyttämää mielenterveyttä! Miksi on niin vaikeaa saada ikääntyvien elämään innovatiivisia toimia? Epäilen, että kaikki pelkäävät vanhenemista ja stigma, pelko ja häpeä estävät rationaalisen toiminnan. Vanhusten turvapalvelutkin ovat olleet vailla mitään merkittävää kehitystä viimeiset kaksikymmentä vuotta! Oikein kimmastuttaa, kun sitä ajattelee. Toiseksi kaikkien mielenterveyttä tarvitaan tietoyhteiskunnassa, joka on kokonaisuudessaan mentaalinen projekti täynnä joustavuuden, innovatiivisuuden ja luovuuden vaatimuksia. Millaisia innovaatioita nyt on tarjolla lasten mielenterveyden tukemiseksi, työn ja perheen yhteensovittamiseksi, kaikkien henkisen tasapainon edistämiseksi? Tosi pieni tarjonta.

Sosiaalisen innovaation ytimessä ei välttämättä ole sellaista uutta teknistä tai menetelmällistä oivallusta, joka voisi saada suojaa patentin tai muun teollisoikeudellisen suojan avulla. Teknisen keksinnön puuttuessa saattaa olla vaikeuksia saada rahoitusta idean kehittelyyn. Millaisia tukimuotoja mielestänne sosiaalisten innovaatioiden kehittäminen tarvittaisiin? Selvitäkö pelkällä rahallisen tuen kasvattamisella?

– Odotan suurella mielenkiinnolla, miten tuotesuojan kaltaiset immateriaalioikeudet etenevät maailmalla ja meillä. Suomessakin valmistellaan paraikaa immateriaalioikeuksia koskevia päätöksiä. Rahoitusmuodot taipuvat vähitellen tällaiseenkin, onhan esimerkiksi Tekesillä jo nyt mahdollisuus kallistua muunkinlaisen kuin vain teknisen keksinnöllisyyden puoleen. Rahallinen avustus on toki tärkeää, mutta myös kannustus ja innostava ympäristö ovat tarpeen.

Päivi Litmanen-Peitsala

Parempi arki keksijöiden työställe

Tekstiviestin keksijät kuvittelivat alun perin sen olevan apuneuvo esimerkiksi tietokoneverkon hälytysten välittämiseen vapaalla olevan mikrotukihenkilön kännykkään. Heille tuskin tuli mielenkään, että tekstiviestillä joskus kositaan, erotaan ja osallistutaan euroviisuaänestyksiin. Tekstiviestittäjät loivat käyttäytymisellään sosiaalisen innovaation.

Sosiaalisiksi innovaatioiksi kutsutaan käytänteitä, jotka syntyvät, kun ihmiset ottavat uuden näkökulman arkeen ja löytävät koko yhteisön käyttäytymistä muuttavia ratkaisuja. Sosiaalisen innovaation voi synnyttää uusi laite, mutta se voi yhtä lailla olla idea järjestää asioita uudella tavalla ilman sen kummempia tekniikoita. Tekstiviestin leviäminen arkiseen kommunikaatioon on sosiaalinen innovaatio siinä missä maksuton päivähoito tai kotitöitä helpottava astiankuivauskaappi.

Elinkaarikeittiö esimerkkinä

Yhteen tarkoitukseen tehty tekninen keksintö saattaa sosiaalisesti innovaatioksi muuttuessaan yleistyä yllättävänkin monen käyttöön. Tällainen voisi olla esimerkiksi Juha Lehdon kehittämä Variante-elinkaarikeittiö, jonka kehitystyö lähti ensisijaisesti liikuntaesteisten tarpeista. Varianten kaappeja, hyllyjä, koneita ja työtasoja voi helposti nostaa ja laskea sekä lähentää ja loitontaa käyttäjän tarpeiden mukaan. Tällainen joustavasti mitoittettava keittiö on luonnollinen hankinta esimerkiksi vanhusten palvelutaloihin, joissa asukkaat hyväkuntoisina laittavat ruokansa seisten ja myöhemmin voimien ehtyessä saattavat kurotella kaappeihin istualtaan.

Jo liikuntaesteisten käytössä elinkaarikeittiö on sosiaalinen innovaatio, mutta mikäpä estäisi sitä muuttumasta ihan tavallisenkin asunnon normikeittiöksi. Jospa 190-senttisen isän mittojen mukaan asennettu keittiö toimitisiin tulevaisuudessa kädenkäänteessä 130-senttisen tyttären toimivana leipomisympäristönä. Tämä vaatisi rakentajilta ja asunnon ostajilta uutta näkökulmaa arkeen: miksei keittiö voisi liikkua Suomessa, liikkuvathan perinteisessä japanilaisessa kodissa seinätkin.

Tarpeet keksimisen innoittajana

Sosiaalisten innovaatioiden tarve kasvaa, kun yhteiskunta muuttuu vauhdilla. Ytimessä on yhteisön tarve muuttaa käyttäytymistään. Tulevaisuuden tutkijat

puhuvat heikkojen signaalien aistimisesta esimerkiksi kuluttajatuotteiden tuotekehitystyössä. Muodit ja käyttäytymisen muutokset antavat itsestään merkkejä jo ennen kuin mitään tapahtuu. Ehkä liikkuvan keittiön tarpeen voisi lukea ympäristön säästämisen megatrendistä: kun yksi ja sama keittiö toimii eri elämäntilanteissa, vähenee tarve hävittää kunnossa olevia keittiökalusteita.

Kun keksinnön innoittajana on aito tarve, on tavallista todennäköisempää, että keksintö kehittyi innovaatioksi, sen käyttö leviää

Keksintösäätiö / Mikko Käkelä

ja se saattaa olla kaupallisesti kannattava. Keksintösäätiö on ollut tukemassa esimerkiksi Variante-elinkaarikeittiön ja Palvelutalo Konsepti –etävalvonnan kehittämistä. Ne molemmat ratkovat vanhusten ja liikuntarajoitteisten arjen ongelmia. Odotamme jännityksellä, milloin joku keksii tekniikoita, joilla autetaan vaikka suomalaisia tilaamaan joustavasti kimpakkyytejä tai maahanmuuttajia oppimaan suomea. Kenties tällaisille apuvälineille olisi juuri nyt tilausta.

Päivi Litmanen-Peitsala

Keksintösäätiö / Mikko Käkelä

Opettaja Riitta Heljälä Espoon Kivenlabden Mainingin koulusta on tyytyväinen kotitalousluokan edistyksellisiin työtiloihin. Variante-elinkaarikeittiö mukautuu kätevästi erikokoisten oppilaiden ja opettajien työta- soksi.